

Godišnji izvještaj 2024.

Uvod

Savremeno doba donijelo je mnoge benefite za razvoj čovječanstva. Osobe rođene sredinom 80-tih (milenijalci), generacija su koja je iskusila najveći i najbrži razvoj tehnologije. Potpuni prelazak iz analognog u digitalni svijet, internetska revolucija, veći nivo globalne povezanosti, prihvatanje pametnih uređaja kao dijela svakodnevnice, samo su neke od stvari koje su se desile za manje od 50 godina.

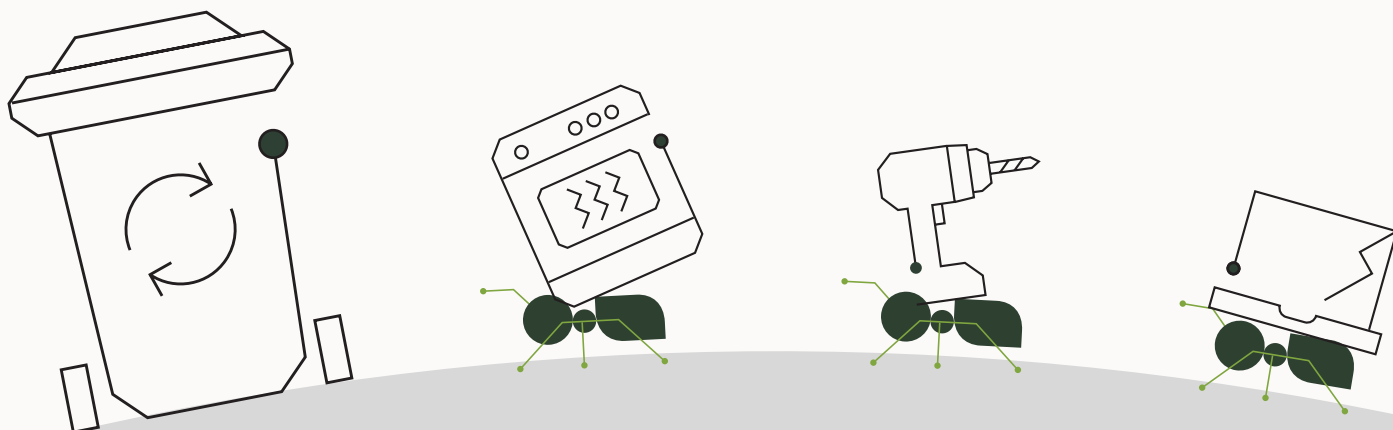
Danas svijet doživljava značajnu elektronifikaciju i digitalnu transformaciju, pri čemu tehnologije mijenjaju način na koji mi živimo, radimo, učimo, zabavljamo se i poslužemo. Svijet je nezamisliv bez pametnih uređaja, internetske veze ili servisa za reprodukciju audio – vizuelnog sadržaja.

Međutim, tehnologija dolazi sa cijenom. Tehnološki rast doveo je do istovremenog porasta električne i elektroničke opreme, a samim tim i e-otpada. Istovremeno, globalna stopa prikupljanja i recikliranja e-otpada ne prati ovaj trend.

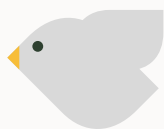
Praćenje toka proizvodnje i reciklaže elektronskog otpada predstavlja ključni korak u razvoju održivih strategija upravljanja otpadom. Ono omogućava, ne samo postavljanje realnih i mjerljivih ciljeva za reciklažu, već i konkretnu procjenu koliko električni uređaji kroz svoj vijek trajanja i proces zbrinjavanja, mogu doprinijeti ublažavanju klimatskih promjena i smanjenju pritiska na prirodne resurse.

S obzirom na to da potražnja za elektronikom raste, paralelno raste i količina e-otpada koji, ukoliko se ne zbrine pravilno, postaje ozbiljna prijetnja za okoliš i zdravlje ljudi. Zbog toga je od izuzetne važnosti razvijati efikasne sisteme za praćenje, prikupljanje i reciklažu ovog specifičnog otpada, jer samo na taj način možemo zatvoriti krug i transformirati otpad u resurs.

Ekološka osviještenost o globalnim izazovima, kada se njeguje i razvija na lokalnom nivou, postaje snažan pokretač promjene. Svaka zajednica koja prepozna važnost pravilnog upravljanja e-otpadom doprinosi stvaranju održivijeg, zdravijeg okruženja – kako za sadašnje, tako i za buduće generacije. Održiv život počinje lokalno, ali njegov uticaj doseže planetarne razmjere.

Sadržaj

O NAMA

Uvod	2
Sadržaj	3
Legenda	4
Uvodna riječ direktora	5
Struktura kompanije ZEOS eko-sistem	6
Poslovni odbor	6
Uticaj elektronskog otpada u Bosni i Hercegovini	7
Poslovni model kompanije ZEOS eko-sistem	8

SAKUPLJANJE I RECIKLAŽA OTPADA

Naša misija u 2024. godini	9
Održivo poslovanje kompanije ZEOS eko-sistem	10
E-otpad kao resurs za budućnost	11
Olakšavamo da ispunite vaše zakonske obaveze	13
Mreža sakupljanja e-otpada u Bosni i Hercegovini	14

INFRASTRUKTURA

Infrastruktura za sakupljanje e-otpada i rezultati	15
Partnerstvo za bolju planetu	18

OSVJEŠTAVANJE I PROJEKTI

Projekti koji su doprinijeli razvoju naše misije	18
Proaktivno djelovanje u 2024. godini	20
Ciljevi za budućnost	21
ZEOS eko-sistem je vaš partner za zdraviju budućnost	23

Legenda

Problem globalnog e-otpada raste alarmantnom brzinom, obzirom na to da se godišnje generiše između 50 i 60 miliona tona, a reciklira se samo petina. Ovaj trend, uzrokovan sve većom potrošnjom elektronike s kratkim životnim ciklusom, dovodi do značajnog gubitka prirodnih resursa i opasnog zagađenja okoliša.

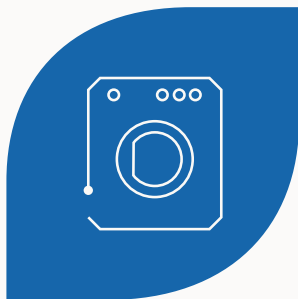
U Bosni i Hercegovini, ZEOS eko-sistem prednjači u rješavanju ovog problema, djelujući kao prvi operater sistema za upravljanje e-otpadom.

Godišnji izvještaj za 2024. godinu pruža detaljan uvid u prikupljanje, infrastrukturu, rezultate, projekte i planove za budućnost. Izvještaj je dostupan na web stranici, www.zeos.ba. Kompanija ZEOS eko - sistem poziva sve zainteresovane građane, pravna i fizička lica, da se pridruže naporima za održivo upravljanje e-otpadom.

E-OPREMA

električna i elektronska oprema

E-OTPAD

otpadna električna i elektronska oprema

Pravilnik

U Federaciji Bosne i Hercegovine, upravljanje otpadom od električnih i elektronskih proizvoda (e-otpad) regulisano je ključnim dokumentima:

■ **Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda:** Ovaj pravilnik, objavljen u "Službenim novinama Federacije BiH" broj 23, od 31.03. 2023. godine, detaljno propisuje postupke i pravila za upravljanje e-otpadom.

■ **Zakon o upravljanju otpadom:** Temeljni pravni okvir za upravljanje otpadom u Federaciji BiH, objavljen u "Službenim novinama Federacije BiH" br. 33/03, 72/09 i 92/17, 72/24)

■ **Uredba:** Uredbom o kriterijima za obračun i način plaćanja naknade za proizvode koji nakon upotrebe postaju ambalažni otpad i električni i elektronski otpad („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 104 -22) detaljno su propisani kriteriji za obračun i načini plaćanja naknada za proizvode koji nakon upotrebe postaju ambalažni otpad i električni i elektronski otpad.

Ključni akteri u sistemu upravljanja e-otpadom:

■ **Obaveznici sistema:** To su proizvođači, uvoznici i distributeri električne i elektronske opreme koji prvi put plasiraju proizvode na tržište Federacije BiH, a koji imaju obavezu plaćanja naknade i izvještavanja preko Operatera sistema.

■ **Operater sistema:** Pravno lice koje, uz ovlaštenje Federalnog ministarstva okoliša i turizma BiH, organizuje i provodi sistem upravljanja e-otpadom. Oblast djelovanja Operatera sistema obuhvata:

- Omogućavanje obaveznicima sistema plaćanja nižih naknada za opremu stavljenju na tržište
- Administrativna i informativna podrška vezana za izvještavanje.
- Pružanje informacija o zakonskoj regulativi.
- Upravljanje i zbrinjavanje e-otpada.

■ **Recikler:** Pravno lice ovlašteno od strane Operatera sistema, koje posjeduje važeće dozvole za upravljanje otpadom, bavi se sakupljanjem i preradom e-otpada, te ima zaključen ugovor u tu svrhu.

Ukratko, ovi zakoni i pravilnici uspostavljaju okvir unutar kojeg obaveznici, operateri i reciklери sarađuju kako bi osigurali pravilno upravljanje e-otpadom u Federaciji BiH.

Poštovani,

Ulaskom u 2025. godinu, ZEOS eko - sistem ostaje vjeran svojoj misiji – očuvati okolinu za buduće generacije, učiniti je čišćom, zdravijom, boljom.

Izuzetno nam je zadovoljstvo vidjeti napredak u našoj misiji. Iako izazovna, 2024. godina donijela je značajne pomake kada je u pitanju pravilno evidentiranje i reciklaža e-otpada.

“Misli globalno, djeluj lokalno” bila je poruka koja nas je inspirisala protekle godine. Smatramo da je aktivna lokalna zajednica najbolji put prema zdravijem i boljem okolišu. U rad lokalne zajednice uključili smo se kroz veliki broj projekata, prvenstveno u radu sa humanitarnom organizacijom Pomozi.ba, s kojom realiziramo donacije ispravnih ili popravljenih aparata ugroženim grupama stanovništva.

Također, najavili smo i otvaranje prvog ZEOSTation, centra za popravku i ponovnu upotrebu, koji od marta 2025. godine nudi novi spektar usluga. Obilježili smo Međunarodni dan e-otpada, s lokalnim obrazovnim

ustanovama organizirali posjetu reciklažnom dvorištu u Sarajevu, učestvovali u UN Women projektu i još mnogo toga...

Cilj svake aktivnosti je, kroz različite projekte lokalne zajednice, ukazati na značaj pravilnog odlaganja i recikliranja.

Naš cilj za sljedeći period je još progresivnija saradnja s lokalnom zajednicom, podizanje svijesti o važnosti e-otpada i njegovog odlaganja s fokusom na poslovnu zajednicu, te edukativni projekti koji će građanima približiti benefite navika sortiranja i odvojenog prikupljanja e-otpada.

Zahvaljujemo se našim dugogodišnjim partnerima koji su prepoznali našu misiju i viziju i našim zaposlenicima, bez čijeg predanog rada nijedan uspjeh ne bi bio moguć.

Mag. Emil Šehić,
direktor

Struktura kompanije ZEOS eko-sistem

Poslovni odbor

ZEOS d.o.o.
Ljubljana

Gorenje Commerce
d.o.o. Sarajevo

Konzum BH d.o.o.
Sarajevo

General servis d.o.o.
Sarajevo

Uposlenici

Elma Babić-Džihanić
Pomoćnica direktora
Tel: +387 33 846 317
Mob: +387 61 146 088
elma.babic@zeos.ba

Alem Kupusović
Prodaja
Tel: +387 33 846 316
Mob: +387 61 147 864
alem.kupusovic@zeos.ba

Emil Šehić
Direktor
Tel: +387 33 628 606
info@zeos.ba

Elvedina Muratović
Administracija
Tel: +387 33 628 606
elvedina.muratovic@zeos.ba

Mahir Bjelonja
Marketing i projekti
Tel: +387 33 846 317
mahir.bjelonja@zeos.ba

Uticaj elektronskog otpada

Električni i elektronski otpad predstavlja značajan izazov za Bosnu i Hercegovinu, kako u pogledu zaštite okoliša, tako i u pogledu štete po zdravlje stanovništva.

Godišnja količina e-otpada po stanovniku u BiH bilježi značajan rast.

Prema podacima Agencije za statistiku iz 2020. godine, količina e - otpada povećana je u odnosu na prethodnu godinu za 2,5%.

FBiH je usvojila Pravilnik o upravljanju elektronskim i električnim otpadom, sa ciljem uspostavljanja sistema odvojenog sakupljanja i tretmana e-otpada, kako bi se umanjio njegov uticaj na okoliš i zdravlje stanovnika.

Pravilnikom je naglašeno da se e-otpad ne smije miješati sa komunalnim otpadom ili drugim materijama koji se ne smatraju otpadom, te sav e-otpad treba da bude sakupljen i tretiran na odgovarajući način.

Znajući navedeno, svjesni smo da je uloga društva ZEOS eko-sistem, koji aktivno radi na promociji pravilnog odlaganja e-otpada i edukaciji stanovništva i pravnih lica o značaju reciklažnih procesa, velika i odgovorna.

Nepravilno odlaganje e-otpada može da ima višestruke posljedice:

Gubitak vrijednih resursa

Zlato, srebro, platina, bakar, paladijum, ako se ne recikliraju gube se, a novo rudarenje je ekološki loše što dovodi do uništavanja prirodnih staništa

Ubrzan rast deponija

E-otpad zauzima veliki prostor

Povećanje globalnog zagrijavanja

Proces nepravilnog spaljivanja povećava emisiju CO2

Kontaminacija tla i vode

Olovo, živa, kadmijum, su opasne hemikalije štetne po zdravlje čovjeka

Poslovni model kompanije ZEOS eko - sistem

Vizija

Biti **pouzdan vodeći operator** e-otpada u BiH, promovišući efikasno korištenje resursa i zaštitu okoline.

Svrha

Upravljanje e-otpadom po **principima održive ekonomije**.

Misija

Kreiranje **dugoročne vrijednosti za klijente** i zaposlene kroz finansiranje i reciklažu e-otpada, poštujući zakone i održivi razvoj.

Principi poslovanja:

Održivost:

Poslovanje po principima cirkularne ekonomije.

Prilagodljivost:

Reagovanje na ekološke i tržišne promjene.

Transparentnost:

Rad po zakonima, javni online izvještaji.

Jednakost:

Svi obveznici imaju iste uslove.

Neprofitnost:

Dobit se koristi za razvoj sistema.

Kvaliteta:

Siguran proces zbrinjavanja e-otpada.

Inovativnost:

Razvoj efikasnog zbrinjavanja e-otpada.

Partnerstvo:

Saradnja za zaštitu okoline.

Društvena odgovornost:

Briga o okolini i zajednici.

Profesionalnost:

Rad po standardima, stručno poslovanje.

ZEOS eko-sistem ima za cilj održivo upravljanje e-otpadom u BiH, uz transparentno i profesionalno poslovanje, poštujući zakone i promovišući zaštitu okoline.

Sakupljanje i reciklaža otpada u Bosni i Hercegovini obuhvata čitav proces od prikupljanja, razvrstavanja, obrade pa sve do ponovne upotrebe otpada, s naglaskom da se svi koraci odvijaju unutar granica države.

Proces razdvajanja i reciklaže se vrši lokalno, čime se doprinosi očuvanju okoliša i jačanju domaće industrije reciklaže.

Za kategorije e-otpada, koji se ne može obraditi u našoj državi, zbog nepostojanja infrastrukture, obezbijeđen je izvoz u inostranstvo, u skladu sa propisanim ekološkim standardima.

Naša misija u 2024. godini

E-otpad predstavlja jedan od gorućih ekoloških problema u svijetu, ali i u BiH. Istraživanje provedeno 2020. godine od strane kompanije ZEOS eko-sistem, pokazalo nam je da 53% ispitanika zna gdje je potrebno odložiti elektronski otpad, da bi on bio ekološki zbrinut, 31% ne zna, dok 16% nije sigurno. 33% građana u FBiH to čini na način da e-otpad daju uličnim sakupljačima ili komunalnom preduzeću. Ako u obzir uzmemo kategorije e-otpada, bijela tehnika, televizijski uređaji, monitori i slično se uglavnom daju uličnim sakupljačima, dok se e-otpad koji je više potrošan, poput sijalica, uglavnom ostavlja pored standardnih odlagališta za sav otpad ili se baca zajedno sa komunalnim otpadom.

Imajući u vidu ove informacije, odredili smo prioritete djelovanja i odredili ciljne grupe u 2024. godini:

- Edukacija građana o važnosti pravilnog odlaganja elektronskog otpada.

- Važnost uključivanja lokalne zajednice u ekološko djelovanje.
- Poboljšanje i proširenje infrastrukture koja omogućava pravilno sakupljanje i odlaganje elektronskog otpada u skladu sa svjetskim standardima ekologije.
- Organizovanje saradnje s udruženjima i institucijama na lokalnom i državnom nivou sa ciljem ekoloških aktivnosti i podizanja svijesti o važnosti pravilnog odlaganja i sakupljanja e-otpada.
- Poticanje na proaktivno djelovanje pojedinaca sa ciljem povećanja svijesti o važnosti pravilnog sakupljanja i odlaganja.
- Poticanje pravnih lica da u okviru svojih kolektiva djeluju proaktivno na način da potiču kolektiv da djeluje prema ekološkim smjernicama kako u toku, tako i izvan radnog vremena.

Ciljne grupe

Fizička lica - građani i građanke BiH
– učenici, studenti, zaposlenici u svim sektorima privrede, penzioneri.

Pravna lica - sa ciljem poticanja ekološkog djelovanja unutar kompanija, udruženja, obrta i sl.

Održivo poslovanje kompanije ZEOS eko-sistem

ZEOS eko-sistem je posvećen održivom poslovanju kao principu rada, od početka svog poslovanja, što potvrđuje i nagrada za poslovne lidere održivog razvoja za 2023. godinu u kategoriji mikro preduzeća u oblasti "Resursi i okoliš".

Održivost kompanije postiže se kroz efikasnu eksternu i internu komunikaciju i partnerstva, na način da sarađuju s fizičkim i pravnim licima, državnim institucijama, proizvođačima i drugim poslovnim subjektima.

Održivo poslovanje postiže se i kroz transparentnost, odnosno aktivno dijeljenje informacija o inicijativama kompanije, kao i promociju održivih rješenja za e-otpad. Ovaj model poslovanja obuhvata i saradnju s organizacijama koje dijele zajedničke ekološke ciljeve s kompanijom ZEOS eko-sistem.

Pored toga, u sklopu svog modela održivog poslovanja, ZEOS eko-sistem aktivno radi na promovisanju održivog poslovanja u BiH.

ZEOS eko-sistem kroz svoje aktivnosti stvara pozitivan uticaj na ekonomiju, okoliš i društvo, promovišući održivo upravljanje e-otpadom.

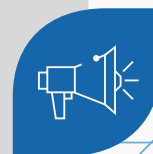
Ekonomski razvoj:

Otvaranje novih radnih mjesta i podrška reciklaži, preradi i ponovnoj upotrebi materijala.

Podizanje svijesti:

Kampanje i programi edukacije o važnosti pravilnog odlaganja e-otpada.

Smanjenje otpada:

Promovisanje popravke i reciklaže, smanjujući potrebu za novom proizvodnjom.

Zaštita okoliša:

Smanjenje e-otpada na deponijama, čime se štiti okoliš i zdravlje ljudi.

Ponovna upotreba:

Podsticanje na servisiranje i produžavanje vijeka

Partnerstva:

Saradnja sa organizacijama i institucijama za zajedničke ciljeve održivosti.

E-otpad kao resurs za budućnost

Upravljanje e-otpadom je ključni element cirkularne ekonomije. Kroz efikasnu reciklažu i ponovnu upotrebu materijala, možemo smanjiti negativan uticaj na okoliš, sačuvati prirodne resurse i stvoriti nova radna mjesta. Potrebna je saradnja svih aktera, od pojedinaca do vlada i industrije, kako bi se osiguralo održivo upravljanje e-otpadom.

Upravljanje e-otpadom i cirkularna ekonomija

Upravljanje elektronskim otpadom dobija sve veći značaj kao ključni faktor u promociji cirkularne ekonomije. Reciklaža e-otpada nije samo način za smanjenje ekološkog otiska, već i efikasan način za povrat vrijednih sirovina, smanjujući potrebu za novim rudarenjem i eksploatacijom.

Ekonomski i ekološki značaj reciklaže e-otpada

E-otpad, koji obuhvata sve od starih mobilnih telefona do zastarjelih veš mašina, može se transformisati u korisne resurse kroz odgovarajuće procese reciklaže. Ovim se ne samo da doprinosi očuvanju prirodnih resursa, već se i smanjuje potreba za eksploatacijom novih sirovina, čime se štiti okoliš. Pored toga, reciklaža e-otpada stvara nova radna mjesta u sektorima sakupljanja, razvrstavanja i prerade otpada, doprinoseći lokalnoj ekonomiji.

Izazovi i rješenja

Iako reciklaža e-otpada nudi brojne prednosti, postoje i izazovi. Nedostatak svijesti o važnosti reciklaže, nedovoljna infrastruktura i neadekvatno zakonodavstvo mogu ometati efikasno upravljanje e-otpadom. Rješenja uključuju:

- **Edukacija i podizanje svijesti:** Informisanje javnosti o opasnostima nepropisnog odlaganja e-otpada i prednostima reciklaže.
- **Razvoj infrastrukture:** Ulaganje u mrežu za sakupljanje, razvrstavanje i preradu e-otpada.
- **Primjena zakonskih propisa:** Implementacija i sprovođenje zakona koji regulišu upravljanje e-otpadom.
- **Podsticanje inovacija:** Razvoj novih tehnologija za efikasniju reciklažu i povrat vrijednih materijala.
- **Proširena odgovornost proizvođača (EPR):** Ovo je politika u kojoj proizvođači snose značajnu odgovornost za tretman i odlaganje proizvoda nakon upotrebe.

Uloga cirkularne ekonomije

Cirkularna ekonomija teži da minimizira otpad i maksimalno iskoristi resurse. E-otpad predstavlja značajan izvor sekundarnih sirovina koje se mogu ponovo koristiti u proizvodnji novih uređaja. Primjenom principa cirkularne ekonomije, e-otpad se pretvara iz problema u resurs, doprinoseći održivom razvoju.

Usluge koje nudimo

ZEOS eko-sistem djeluje kao ovlaštenu operater sistema za upravljanje e-otpadom u skladu sa zakonskim propisima i nudi ekonomičnije rješenje za proizvođače, uvoznike i distributere električne i elektronske opreme u FBiH, omogućavajući im

da lakše ispune svoje zakonske obaveze. ZEOS eko-sistem omogućava efikasno i ekonomično upravljanje e-otpadom, istovremeno promovirajući zaštitu okoliša i održivi razvoj.

Šta nudimo?

Edukacija

Edukacija o e-otpadu je naša besplatna usluga koja je ključna za podizanje svijesti o njegovom pravilnom odlaganju, zbrinjavanju, smanjenju negativnog uticaja na okoliš i očuvanju prirodnih resursa. Posebno

je važna edukacija mladih o e-otpadu, jer mladi igraju ključnu ulogu u stvaranju odgovornijih generacija koje će pravilno zbrinjavati elektronski otpad i doprinositi očuvanju okoliša.

ZEOSTation

ZEOSTation je centar za popravku i ponovnu upotrebu, sa alatom za volontere, škole, organizacije i pojedince. U pitanju je naša besplatna usluga koja donosi nove koncepte poput MajZEOSor i Repair Cafe, što omogućava cirkularnu ekonomiju kroz popravku, ponovnu upotrebu i donaciju uređaja.

Uređaji koje korisnici ili kompanije predaju kroz ZEOSTation mogu se donirati dalje ili preuzeti nazad na korištenje nakon popravke. Na ovaj način produžavamo vijek trajanja uređaja, utičemo na smanjenje CO2 otiska i smanjujemo IT siromaštvo kroz donacije stanovništvu u potrebi.

Reciklaža e-otpada

Reciklaža e-otpada je besplatna ZEOS-ova usluga koja je ključna za smanjenje negativnog uticaja elektronskih uređaja na okoliš, jer pomaže u ponovnoj upotrebi vrijednih materijala i sprečava zagađenje opasnim hemikalijama. Kroz pravilno upravljanje e-otpadom i korištenje legalnog sistema reciklaže

osiguravamo održivost, informacije, čuvamo prirodne resurse, smanjujemo rizik od zagađenja tla i vode, te sprečavamo odlaganje na deponiju. Infrastrukturu i mogućnosti za reciklažu e-otpada pronađi na www.zeos.ba.

ZEOSHUB

ZEOSHUB pruža besplatan prostor, savremenu IT opremu i tehnologiju za male biznise, obrazovne institucije i nevladine organizacije. Naša misija je podržati rast lokalne privrede, uz fokus na zelenu

tranziciju, održivi razvoj i dijeljenje naših vlastitih resursa. Za korištenje prostora potrebno je poslati prijavu putem e-maila na info@zeos.ba sa detaljima o korisniku i namjeni prostora.

Biblioteka stvari

Biblioteka stvari je ZEOS-ova usluga koja omogućava unapređenje u načinu na koji koristimo tehnologiju i uređaje! Umjesto da kupujemo aparate koji često završavaju u smeću, nudimo vam mogućnost

posuđivanja vrhunske opreme po potrebi. To znači da ćete koristiti samo ono što vam je zaista potrebno, smanjujući potrošnju i stvarajući manje otpada.

Olakšavamo da ispunite vaše zakonske obaveze

U skladu s važećim Pravilnikom o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda, svi uvoznici, proizvođači i distributeri električne i elektronske opreme u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) imaju zakonsku obavezu uključivanja u sistem upravljanja otpadom.

Nepostupanje po zakonu može rezultirati visokim novčanim kaznama, inspekcijskim nadzorima i dodatnim finansijskim obavezama.

Nepoštivanje zakona može dovesti do kazni u rasponu od 6.000 KM do 8.000 KM, a za ponovljene prekršaje do 10.000 KM. Za odgovorne osobe unutar pravnih subjekata, kazne se kreću od 2.000 KM do 4.000 KM, a za ponovljene prekršaje do 5.000 KM. Pored toga, uvijek je otvorena mogućnost inspekcijskog nadzora, koji ukoliko otkrije nepravilnosti, može rezultirati dodatnim troškovima i obavezama prema Fondu za zaštitu okoliša. Svako nepoštivanje zakona može negativno uticati na reputaciju vaše kompanije.

Ključne obaveze

Prijavljivanje
stavljanja opreme
na tržište i plaćanje
propisanih naknada.

Osiguravanje odgovornog
zbrinjavanja e-otpada
putem ovlaštenog
operatera sistema.

Vođenje evidencije i
dostavljanje godišnjih
izvještaja nadležnim
institucijama.

Označavanje proizvoda
simbolom za odvojeno
prikupljanje otpada.

**Da bi osigurali pravovremeno i pravovaljano odlaganje e – otpada,
priključite se ZEOS eko- sistemu, koji nudi mnogobrojne pogodnosti**

Zakonska usklađenost:

ZEOS eko-sistem
osigurava da vaša
kompanija ispunjava sve
zakonske obaveze vezane
za upravljanje e-otpadom.

Jednostavnost poslovanja:

ZEOS eko-sistem preuzima
brigu o svim aspektima
upravljanja e-otpadom,
uključujući izvještavanje,
preuzimanje, skladištenje
i reciklažu.

Ekološka odgovornost:

ZEOS eko-sistem
promoviše ekološki
odgovorno upravljanje
e-otpadom i doprinosi
cirkularnoj ekonomiji.

Smanjenje troškova:

Uključivanje u ZEOS
eko-sistem je finansijski
povoljnije od samostalnog
ispunjavanja obaveza
putem Fonda za zaštitu
okoliša.

Održivost:

ZEOS eko-sistem
osigurava dugoročno
održivo rješenje za
upravljanje e-otpadom.

Mreža sakupljanja e-otpada u Bosni i Hercegovini

23

komunalna preduzeća

499

ukupno lokacija za odlaganje e-otpada

(329 lokacija kod pravnih lica, 133 javne lokacije za sakupljanje e – otpada)

14

sakupljača i obrađivača
e-otpada

Infrastruktura za sakupljanje e-otpada i rezultati

Da bi se pravilno organizovalo sakupljanje, kategorizacija i reciklaža e-otpada, potrebno je na raspolaganje staviti infrastrukturu koja omogućava pravilno provođenje ovih aktivnosti. Do kraja 2024 godine, broj kupljenih infrastrukturnih jedinica u okviru ZEOS-a iznosio je 848 komada, dok je broj postavljene infrastrukture iznosio 771 komad. *

Infrastruktura	ukupno
Zeleni namještaj	103
Mrežasta paleta za male aparate	140
Paleta za sijalice	100
Ulični kontejner	133
Kanta za e-otpad	286
Žičana paleta za velike aparate	1
Kontejner 7m3	5
Reciklažno dvorište	37

* 37 Reciklažnih dvorišta je termin koji obuhvata ukupan broj mjesta za besplatno odlaganje, odnosno komunalnih preduzeća i sakupljača / obrađivača e-otpada. Broj reciklažnih dvorišta, definisanih prema zakonu, koji obuhvataju proces sakupljanja, iznosi 3. Kompanija ZEOS eko – sistem svojom infrastrukturom pokriva 74 od 79 općina u BiH, što čini 94% ukupne pokrivenosti.

848

Broj infrastrukture

Kompanija ZEOS eko – sistem svojom infrastrukturom pokriva 74 od 79 općina u BiH, što čini 94% ukupne pokrivenosti. Velika pokrivenosti infrastrukturom čini nas liderom

771

broj postavljene infrastrukture

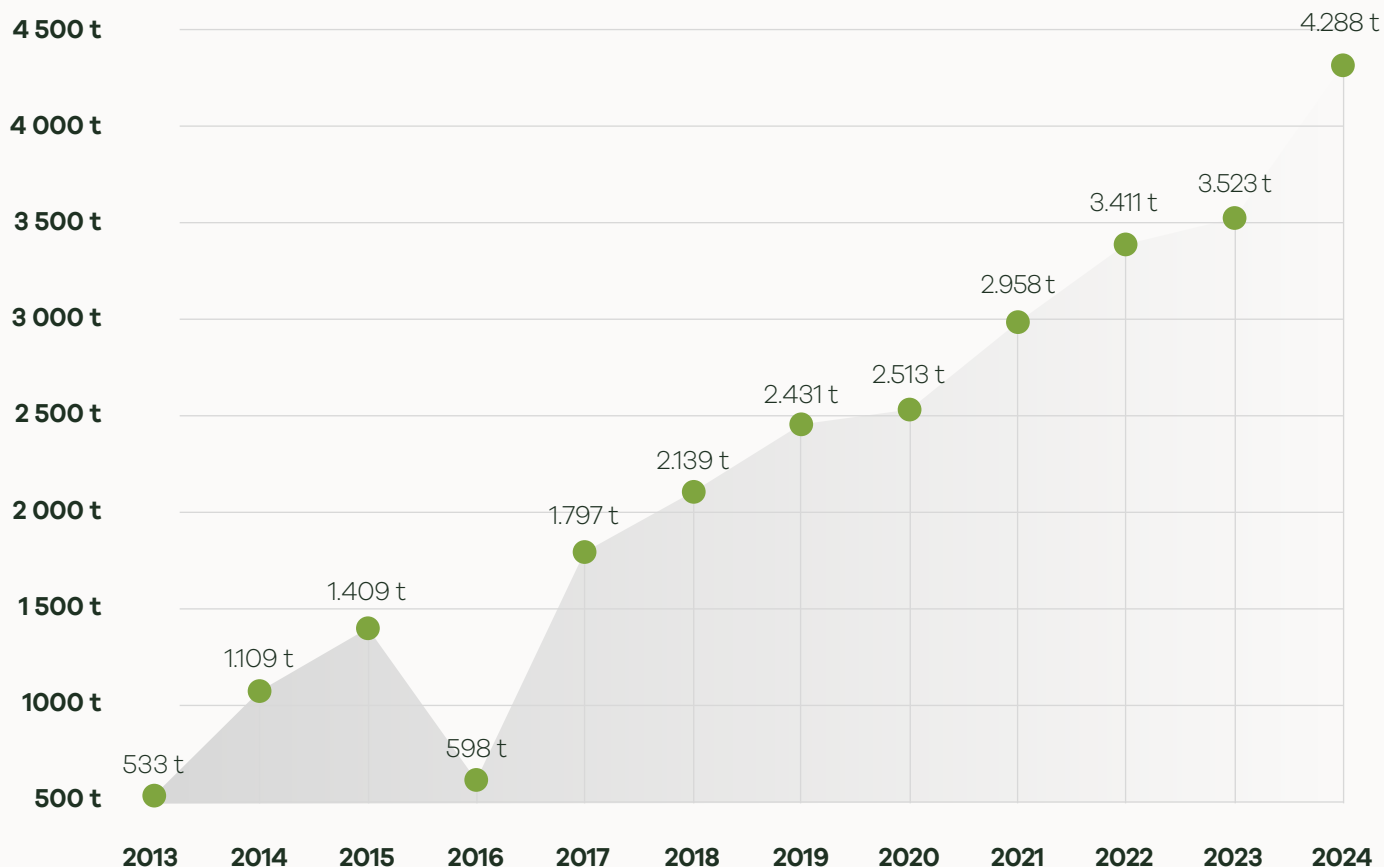
u branši, sigurnim i pouzdanim partnerom, te kompanijom koja je u mogućnosti da se nosi sa izazovnom i složenom problematikom sakupljanja, odlaganja i pravilne reciklaže e-otpada.

Kako bi se vodila sistemska evidencija, pravilno sakupio i reciklirao e-otpad, kompanija ZEOS eko-sistem razvila je elektronski način dokumentovanja podataka.

R	Naziv razreda	2024
1	Oprema za izmjenu temperature	337.487
2	Ekrani i monitori	49.154
3	Sijalice	6.833
4	Velika oprema	3.558.614
5	Mala oprema	234.569
6	Mala i IT telekomunikacijska oprema	101.788
	Ukupno	4.288.445

Sakupljen e-otpad

Sakupljeno
tona

Analizom podataka o sakupljenom otpadu u prvoj godini i 2024. godini poslovanja uviđamo da je količina sakupljenog otpada u 2024. godini veća za otprilike 705% u odnosu na 2013. godinu.

Uzimajući u obzir ukupnu količinu sakupljenog otpada od početka djelovanja kompanije i količinu sakupljenog otpada u 2024. godini, uviđamo da je 16,05% ukupno sakupljenog otpada sakupljeno upravo u 2024. godini, što smatramo izuzetnim uspjehom

imajući u vidu da se broj tona sakupljenog otpada povećava iz godine u godinu.

Zanimljiva činjenica, na koju smo posebno ponosni jer je najbolji pokazatelj našeg predanog rada, je podatak da se u okviru ZEOS-ove infrastrukture na dnevnom nivou u prosjeku sakupi količina od 6.000 kg e-otpada.

Gledajući procentualno po razredima, uviđamo najveći i najmanji procenat e-otpada.

82,98% Velika oprema

7,87% Oprema za izmjenu temperature

5,47% Mala oprema

2,37% Mala i IT telekomunikacijska oprema

1,15% Ekрани i monitori

0,16% Sijalice

Prikupljanje i analiza ovih podataka bili su jedan od primarnih zadataka u proteklom periodu su nam poslužili za planiranje daljnjih koraka za sljedeću godinu.

Partnerstvo za bolju planetu

Značaj lokalne zajednice u sistemima ekološkog djelovanja je od najveće važnosti. Vjerujemo da promjena kreće od pojedinca, međutim, veliki uticaj imaju grupe pojedinaca odlučne da naprave promjene koje će donijeti dobrobiti lokalnoj zajednici.

U skladu s tim, cilj u 2024. godini nam je bio da pravim subjektima, kompanijama i rukovodstvenom kadru skrenemo pažnju na opasnosti koje se kriju u nepravilnom

odlaganju e-otpada, te ukažemo na važnost suprotnosti navedenih aktivnosti.

Od osnivanja kompanije ZEOS eko-sistem, kontinuirano smo radili na proširenju eko-porodice, odnosno stvaranju zajednice kompanija ujedinenih u cilju poboljšanja ekološke situacije u lokalnoj zajednici, te podizanju svijesti o važnosti pravilnog sakupljanja i odlaganja e-otpada.

Projekti koji su doprinijeli razvoju naše misije

Kompanija ZEOS eko-sistem od svojih početaka svjesna je važnosti održivog poslovanja, te svako naše proaktivno djelovanje bilo je usmjereno prema tome. Zahvaljujući kontinuiranoj posvećenosti našoj misiji realizovali smo nekoliko projekata koji su, osim ekološkog imali i druge koristi. Od realizovanih projekata izdvajamo:

Projekat saradnje sa Pomozi.ba

U saradnji sa organizacijom **Pomozi.ba i Duh Časa, ZEOS eko-sistem** pokrenuo je akciju donacije 110 kompjutera za porodice i ustanove pogođene poplavama 2024. godine u Jablanici, Fojnici, Kiseljaku i drugim općinama. Ovi uređaji omogućuju obrazovanje, rad i povezivanje sa zajednicom, čime pomažu korisnicima da izgrade bolju budućnost. Donacija obuhvata škole, medžlis i druge korisnike, a svaki primatelj može donirane uređaje vratiti na reciklažu kada im se pokvare. Akcija je dio šire vizije 2R Centra, koji će biti otvoren u martu 2025. godine i fokusira se na popravku i ponovnu upotrebu elektronskih uređaja, produžujući njihov vijek trajanja i smanjujući e-otpad. Cilj centra je da postane središte za održivu cirkularnu ekonomiju, čime se doprinosi zaštiti okoliša i socijalnoj inkluziji.

Projekat reciklažno dvorište

Novo reciklažno dvorište u Kantonu Sarajevo otvoreno je uz saradnju KJKP Rad, EKOPAK-a i ZEOS eko-sistema. Građani mogu besplatno odložiti različite vrste otpada, uključujući električni i elektronski otpad, ambalažu (staklo, plastika, papir, metal, drvo), automobilske gume, građevinski otpad, bio otpad i kabasti otpad.

Takođe, postoji RE-USE kućica za stare aparate i stvari koje drugi mogu ponovo koristiti.

Reciklažno dvorište se nalazi na adresi Paromlinska 64, a radno vrijeme je od 08:00 do 20:00 sati, svakog dana.

Projekat obilježavanja međunarodnog dana e – otpada, ZEOS kao predstavnik bih

Sedmo izdanje Međunarodnog dana e-otpada uz slogan „Vratite, reciklirajte i oživite“, 14. oktobra 2024. godine fokusiralo se na još uvijek upotrebljive uređaje, aparate koje svi odlažemo u ladicu i zaboravimo kada kupimo nove. To su uglavnom mobilni telefoni, sve vrste punjača i kablova za koje mislimo da će nam nekad biti od koristi, laptopi, kompjuteri, tableti, konzole za igre i drugi elektronski uređaji koji su dovoljno mali da se mogu odložiti u ladicu. Među velikim brojem učesnika je i društvo ZEOS eko-sistem Sarajevo, kao predstavnik Bosne i Hercegovine u ovom globalnom događaju. Kroz naše aktivnosti želimo da pokažemo da odlaganje i reciklaža svih neiskorištenih uređaja nije tako komplikovano, a znači veliki korak ka očuvanju resursa i zaštiti okoliša.

Projekat 2R Centar – repair and reduce centar

Projekat 2R Centar ima za cilj prevenciju zagađenja i promociju cirkularne ekonomije kroz ponovnu upotrebu i popravku starih ili pokvarenih električnih uređaja. Centar će omogućiti besplatno preuzimanje uređaja koji su funkcionalni ili im je potrebna manja popravka, kao i samostalnu popravku uređaja uz korišćenje alata iz centra. Takođe, biće organizovane edukacije, grupne radionice i volonterski rad na popravci uređaja koji će biti donirani socijalnim kategorijama ili javnim institucijama.

Projektom će se smanjiti količina e-otpada, jer će uređaji koji bi inače završili na deponijama biti revitalizovani i ponovo upotrebljeni. Nepopravljeni dijelovi će biti propisno reciklirani.

Projekt je sufinansiran od strane Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju – SIDA, traje od 28.05.2024. do 28.05.2025. Ukupna vrijednost projekta je 129.084,78 KM, od čega je 45,45% sufinansirano.

Proaktivno djelovanje u 2024. godini

Istražujući načine prevazilaženja prepreka i iznalazeći načine da se poboljša proaktivnost ciljne skupine, uvidjeli smo da je najveća kočnica, kako za pravna tako i za fizička lica, nedovoljna informisanost.

Stoga smo, pored medijske eksponiranosti i konstantne ažuriranosti web stranice, radili i na plasiranju kvalitetnog sadržaja na društvenim mrežama.

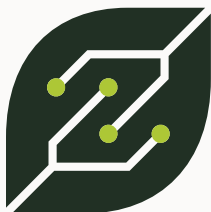

U proteklom periodu od 365 dana, zvanična ZEOS eko-sistem Facebook stranica imala je preko **876 hiljada** pregleda, a dosegla je do **439,2 hiljade** korisnika. **7,1 hiljada** korisnika ostvarilo je interakciju sa plasiranim sadržajem, dok je preko **16,5 hiljada** pratilo linkove na njihovu prvobitnu adresu, plasirane na Facebook stranici. U proteklom periodu, stranica je dobila **527** novih pratilaca.

Zvanična Instagram stranica kompanije ZEOS eko-sistem bilježi doseg prema **269,2 hiljade** korisnika, dok je sam nalog pregledan **256,5 hiljada** puta. **1,8 hiljada** korisnika je u posmatranom jednogodišnjem periodu imalo interakciju sa sadržajem, dok su klikovi na plasirane linkove brojili **15,1 hiljadu**, a stranica je dobila **314 novih pratilaca**, a stranica je imala **5,6 hiljada** posjeta.

S druge strane, službena stranica kompanija ZEOS eko-sistem bilježi **36 hiljada** aktivnih korisnika.

Smatramo da plasiranje informacija na ovaj način dodatno podiže svijest o važnosti ekološkog djelovanja, posebno kada se radi o e-otpadu. U vremenu kada je od izuzetne važnosti pravovremeno plasiranje informacija, kontinuirane

aktivnosti na društvenim mrežama, plasiranje informacija medijima i redovno održavanje web stranice, smatramo da će dodatno učiniti lokalnu zajednicu edukovanom, informisanom, produktivnom i proaktivnom.

Ciljevi za budućnost

Ukoliko sagledamo rezultate djelovanje kompanije ZEOS eko-sistem u 2024. godini, podaci su ohrabrujući, naročito kada pogledamo podatke o prikupljenom otpadu i proširenju infrastrukture.

Kompanija ZEOS eko-sistem se na tržištu pozicionirala kao pouzdan, siguran i pouzdan partner u očuvanju okoliša, naročito kada je e otpad u pitanju.

Ciljevi koje smo postavili u 2025 godini su:

1

Nastaviti s razvojem domaćih i međunarodnih projekata, uz proaktivno djelovanje na društvenim mrežama i kreiranje ciljanih komunikacijskih poruka s fokusom na podizanje svijesti o značaju selektivnog prikupljanja elektronskog otpada. Razviti set komunikacijskih aktivnosti usmjerenih prema pravnim licima, s porukama koje ih motivišu na aktivno

uključivanje i odgovorno postupanje unutar vlastitih organizacija. Paralelno, osmisliti komunikacijske kampanje putem online kanala koje će potaknuti građane i građanke na ekološki odgovorno ponašanje. Poseban naglasak staviti na važnost pravilnog odlaganja e-otpada u korist lokalne zajednice, ističući činjenicu da je odlaganje besplatno.

2

Intenzivirati aktivnosti usmjerene na informisanje i edukaciju pravnih lica o njihovim zakonskim obavezama u vezi sa upravljanjem elektronskim otpadom, s ciljem proširenja baze obveznika. Kroz ciljane komunikacijske kampanje, direktne kontakte i saradnju sa relevantnim

institucijama, podsticati nova pravna lica da se uključe u sistem odgovornog postupanja sa e-otpadom, čime se doprinosi unapređenju ukupnog sistema upravljanja otpadom i jačanju ekološke svijesti u poslovnom sektoru.

3

Fokusirati aktivnosti na unapređenje postojećih i razvoj novih mehanizama za sakupljanje elektronskog otpada, s ciljem povećanja ukupne količine pravilno prikupljenog i obrađenog e-otpada. Kroz intenzivnije informisanje građana, pravnih lica i lokalnih zajednica, širenje dostupnosti mjesta za sakupljanje, kao i kroz

motivacione kampanje putem online i offline kanala, raditi na podizanju svijesti i olakšavanju procesa odlaganja. Poseban akcenat staviti na poruku da je pravilno odlaganje besplatno i od direktne koristi za zajednicu i okoliš.

4

Raditi na širenju i unapređenju infrastrukture namijenjene prikupljanju elektronskog otpada kroz uspostavljanje novih sakupljačkih lokacija, mobilnih punktova i specijalizovanih kontejnera u urbanim i ruralnim sredinama.

U saradnji s lokalnim zajednicama, javnim i privatnim sektorom, osigurati dostupnost i funkcionalnost infrastrukture kako bi se građanima i pravnim licima olakšao proces pravilnog odlaganja.

5

Unaprijediti procese i kapacitete za izvoz elektronskog otpada prema ovlaštenim reciklerima izvan granica Bosne i Hercegovine, u skladu s važećim zakonodavstvom i međunarodnim standardima. Fokus staviti na uspostavljanje i jačanje logističkih, tehničkih i administrativnih kapaciteta koji

omogućavaju siguran, transparentan i efikasan izvoz e - otpada koji se ne može adekvatno obraditi unutar zemlje. Na taj način doprinosi se smanjenju nepropisnog odlaganja, očuvanju okoliša i usklađenosti sa propisima o prekograničnom prometu opasnog otpada.

6

Kao dio strateškog plana za buduće djelovanje, ZEOS eko-sistem će nastaviti razvijati i unapređivati ključne besplatne usluge koje doprinose održivom upravljanju elektronskim otpadom i razvoju cirkularne ekonomije u Bosni i Hercegovini. Edukacija građana, s posebnim fokusom na mlade, ostaje temeljna aktivnost u jačanju svijesti o pravilnom odlaganju i očuvanju prirodnih resursa. Inicijativa ZEOSTation biti će dodatno osnažena kao praktična platforma za volontiranje, popravku, ponovnu upotrebu i donaciju uređaja, čime se produžava njihov životni vijek i smanjuje digitalna nejednakost. Kroz reciklažu e-otpada, osigurati će se

sigurno i ekološki odgovorno zbrinjavanje opasnih komponenti i ponovno korištenje vrijednih materijala. ZEOSHUB će nastaviti pružati tehničku i prostornu podršku malim biznisima i organizacijama, podstičući zelenu tranziciju i inovacije, dok će Biblioteka stvari omogućiti racionalniju upotrebu tehnologije kroz model posuđivanja umjesto kupovine. Sve ove aktivnosti predstavljaju sistemski pristup koji ima za cilj smanjenje količine otpada, podršku lokalnim zajednicama i izgradnju održivog sistema upravljanja elektronskim otpadom.

7

Kompanija ZEOS eko-sistem u budućnosti planira unaprijediti promociju svojih aktivnosti kroz raznovrsne komunikacijske kanale, s posebnim fokusom na video sadržaj. Namjera je da se kroz edukativne i zabavne video materijale, koji će biti objavljivani na YouTube kanalu – MajZEOSor, na kreativan i pristupačan

način podigne svijest javnosti o važnosti pravilnog zbrinjavanja električnog i elektronskog otpada. Kroz ovu strategiju ZEOS eko-sistem želi dodatno približiti svoje poruke različitim ciljnim grupama, naročito mladima, te potaknuti građane i pravna lica na odgovorno ekološko djelovanje.

ZEOS eko-sistem je vaš partner za zdraviju budućnost

U današnjem dinamičnom poslovnom okruženju, integracija održivih praksi postaje imperativ za dugoročni uspjeh. ZEOS eko-sistem pozicionira se kao ključni strateški partner za kompanije koje teže usklađenosti s regulatornim okvirima i demonstriraju korporativnu odgovornost kroz efikasno upravljanje elektronskim otpadom (e-otpacom).

ZEOS eko-sistem, kroz svoje ne-za-profit poslovanje, osigurava potpunu usklađenost s važećim Pravilnikom o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda, eliminirajući rizik od financijskih sankcija i reputacijske štete. Naša stručnost u praćenju i implementaciji regulatornih promjena omogućava klijentima da se fokusiraju na temeljne poslovne aktivnosti, dok nama uz povjerenje prepuštaju upravljanje e-otpacom.

Kroz partnerstvo sa ZEOS eko-sistemom, kompanije ostvaruju značajne finansijske uštede u usporedbi sa individualnim pristupom ispunjavanju zakonskih obveza.

Naš model operativne efikasnosti i optimizacije resursa osigurava maksimalnu vrijednost za investiciju, uz istovremeno smanjenje ekološkog otiska.

ZEOS eko-sistem omogućava kompanijama da aktivno doprinose ciljevima održivog razvoja kroz transparentne i mjerljive prakse upravljanja e-otpacom.

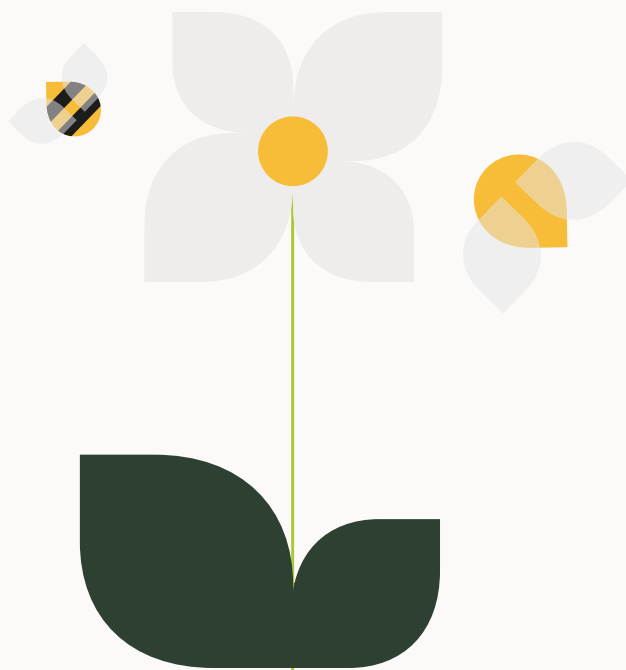
Naše inicijative u promociji cirkularne ekonomije i odgovornog zbrinjavanja otpada jačaju korporativni imidž i povjerenje saradnika.

ZEOS eko-sistem pruža sveobuhvatna rješenja koja obuhvaćaju logistiku, reciklažu i izvještavanje, osiguravajući besprijekoran i transparentan proces upravljanja e-otpacom.

Naša razvijena infrastruktura i mreža partnera garantuju pouzdanost i efikasnost u svim fazama operacija.

ZEOS eko-sistem vrši izvoz opasnog e-otpada na daljnju obradu u inostranstvo, posjeduje razvijenu infrastrukturu i mrežu partnera za sakupljanje e-otpada. Nudimo uslugu besplatnog preuzimanja e-otpada sa adrese pravnog lica za veće količine, kao i mjesta za besplatno odlaganje koja su namjenjena stanovništvu. ZEOS eko-sistem ne samo da upravlja e-otpacom, već stvara viziju budućnosti u kojoj tehnologija i priroda koegzistiraju u harmoniji. Svaki uređaj koji recikliramo, svaka kampanja koju provedemo, korak je prema svijetu gdje otpad postaje resurs, a odgovornost prema okolišu temelj našeg djelovanja.

Mi ne samo da slijedimo zakone, već postavljamo nove standarde u održivom poslovanju, inspirirajući druge da se pridruže našem putu prema zelenijoj i zdravijoj budućnosti za sve.

**Kamenolom 11
71215 Blažuj, Sarajevo
Bosna i Hercegovina**

T +387 33 628 606

info@zeos.ba

www.zeos.ba

Za više informacija o našem poslovanju možete pogledati naše godišnje izvještaje od 2014. do 2024. godine, koji su dostupni u elektronskoj formi na našoj web stranici www.zeos.ba.

Sve informacije, grafikoni i slike su informativnog kataktera i ne smiju se koristiti bez saglasnosti društva ZEOS eko-sistem d.o.o.

